

Anmeldelse af Coaching i skriftsprog - til elever i skriftsprogsvanskeligheder

AF KIRSTEN FRIIS, MA OG LÆRER, PROJEKTKONSULENT, NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING

Lis Pøhler og Torben Pøhler (2009) *Coaching i skriftsprog – til elever i skriftsprogsvanskeligheder*. Dafolo, 188 sider. Bogen udgives i serien 'Specialpædagogik i tiden'.

Er dine elever i skriftsproglige vanskeligheder, ja måske i store skriftsproglige vanskeligheder? Eller er din funktion på skolen eller i kommunen at hjælpe elever i sådanne vanskeligheder – og at støtte lærere, som underviser disse elever? Så er dette bogen for dig.

Ud fra et anerkendende menneskesyn og troen på forandringer som en positiv nødvendighed fortæller forfatterne Lis og Torben Pøhler om deres skriftsprogsvanskelige viden og pædagogiske erfaringer i både teori og praksis. Om hvordan de møder eleven i skriftsproglige vanskeligheder. Om hvordan de gennem deres indtryk af elevens meninger, erfaringer og selvforståelse ser mulige veje for ny pædagogisk praksis. De møder eleven som coach og bevarer samtidig det pædagogiske ansvar.

Bogen er målrettet læreren, som i den daglige undervisning møder elever i så alvorlige skriftsprogsvanskeligheder, at en særlig tilrettelagt undervisning er nødvendig. Læreren, der tror på muligheder frem for begrænsninger. Læreren, som i dialog med sin elev søger og finder nye veje. Men bogen anbefales også til alle professionelle med interesse i skriftsproglige processer og med interesse for elever i vanskeligheder. Den anbefales til den lærerstuderende, til den nyuddannede og den erfarne lærer, til læsevejlederen og læsekonsulenten samt til dansklæreren og specialundervisningslæreren. Hensigten er at give viden og redskaber til at coache elever i skriftsproglige vanskeligheder, men hvorfor ikke også hente inspiration til elevsamtaler med alle elever i en klasse?

Tandhjul og fortællinger

Bogen er opdelt i to dele. Første del præsenterer den teoretiske ramme for den forandringsproces, som skal sættes i gang for at hjælpe eleven i skriftsprogsvanskeligheder. Processen drives af tandhjulene 'viden om skriftsprog', 'mødet mellem lærer og elev' og 'viden om tekster'. Her præsenteres en model for dynamisk iagttagelse. Anden del af bogen består af 4 fortællinger om møder med elever i skriftsprogsvanskeligheder. Eleverne har hver deres unikke historie, og til sammen giver de fire fortællinger et fint indblik i, hvordan elever kan mødes på forskellig vis, hvordan de kan coaches i deres skriftsproglige udviklingsproces, og hvordan metoden kan anvendes gennem hele grundskoleforløbet i såvel folkeskoler som privatskoler.

Til bogen er knyttet en hjemmeside <http://www.dafolo.dk/coaching>, hvorfra de vigtigste af bogens figurer kan downloades til lærerens egen brug. Bogen indeholder referencer til både ny faglitteratur, bekendtgørelser og materialer, som er anvendt i møderne med eleverne. Bogen klæder læreren/coachen godt på til sine møder med elever.

Ny skriftsproglig diskurs

Rummelighed, inklusion og anerkendelse er pædagogiske modeord, men for Lis og Torben Pøhler er begreberne ikke tomme floskler. De viser i deres bog, hvordan det er muligt at være anerkendende og inkluderende i pædagogisk praksis uden, at der er tale om ekstra, uoverkommelige arbejdsbyrder.

De foreslår igennem bogen en ny pædagogisk diskurs, når de fx erstatter udtrykket 'eleven med læsevanskeligheder' med 'eleven i skriftsprogsvanskeligheder'. Det første udtryk signalerer, at eleven har vanskeligt ved at læse, og at eleven måske er defekt på en eller anden måde. Det andet udtryk åbner for en ny forståelse: Eleven møder i sin kontekst nogle barrierer, som hindrer eleven i at udvikle sit skriftsprog. Ved at fokusere på begrebet skriftsprogsvanskeligheder åbnes for en faglig diskurs og praksis, hvor læsning og skrivning reelt er dynamiske, gensidig afhængige processer, og hvor der desuden sættes fokus på skriftsprogsvudvikling og skriftsprogsvundervisning.

Deres pædagogiske udgangspunkt har rod i teorier om empowerment¹ og recovery², som "bygger på den grundantagelse, at en villet og blivende forandring i et menneskes livsvilkår forudsætter, at forandringen bliver til og udvikles i samarbejde med et andet menneske, som kender til forandringsprocesser, og hvor dialogen og refleksionerne er krumtappen i processen" (s. 12). Eleven skal derfor inddrages og tages med på råd, når elevens kompetencer skal afdækkes, og elevens læringsmål sættes for næste undervisningsperiode. Når eleven føler sig tryk og hørt, finder eleven sine "egne reserver frem, der igen kan skubbe på i processen til forandring" (s.47). Elevens handleplan ses derfor som "et løsningsfokuseret værktøj, hvor eleven er medspiller i sin forandringsproces" (s. 30), og den er en hypotese for, hvordan eleven kan hjælpes i – og helst ud af – vanskelighederne.

I denne forandringsproces har eleven brug for en coach, og hermed menes en lærer, som følger og støtter elevens udvikling, og som ser det som sin opgave at arbejde for at imødekomme elevens drømme. Til dette arbejde præsenterer bogen det eksemplariske coachforløb, som består af de fire faser: Dream, design, destiny og discovery (s.31). De fire faser skal forstås som et spiralforløb, hvor der gentagne gange formuleres nye drømme og handleplaner. I de fire fortællinger i bogens anden del vises, hvordan modellen for det eksemplariske coachforløb kan styrke og støtte forandringsprocessen.

kommer du nu nok ikke så let til..." (s.92).

Ønsket om forandring er den bærende idé for mødet mellem elev og coach. Dialogen må handle om elevens vilkår, ønsker og muligheder for at udvikle sin funktionelle brug af skriftsproget og dermed forandre sin nuværende situation. Den dynamiske iagttagelsesmodel er et stillads for lærerens refleksioner og iagttagelser før, under og efter mødet, og den er et supplement til øvrige test og evalueringmateriale.

Modellen består af ni fokusområder: Motivation, skriftsproglig selv vurdering,

læreren efterhånden bliver så rutineret, at de dynamiske iagttagelser vil være en naturlig del af det daglige møde med eleven i undervisningen.

Lærerens coach

Bogen coacher læreren, som konstant må finde balancen mellem at være den fagligt kompetente skriftsprogunderviser og den empatiske voksne, som coacher eleven i sine anstrengelser for at udvikle sig skriftsprogligt. Her præsenteres teori om skriftsprog i overskuelig form og konkretiseret i praksisfortællinger. Her introduceres en ny, anerkendende, skriftsproglig diskurs. Her gives råd og opmuntringer. Her styrkes lærerens egen forandringsproces: *"Som coach er det vigtigt hele tiden at fastholde fokus på forandringsprocessen... Forandring er til enhver tid mulig. Forandring er til en hver tid ønskelig... fordi alternativet til forandring er stagnation. Som lærer og coach... er du således nødt til hele tiden at forholde dig kritisk til din egen virksomhed"*(s. 178). Hermed gives opfordringen videre. Måske vil du starte med at læse den anmeldte bog.

Mødet med eleven

Dialogen med eleven er således central og foregår i et møde mellem lærer og elev. Der sættes en time af til mødet, som læreren nøje har forberedt. Bogens mange konkrete råd om, hvordan læreren må forberede sig før mødet, er til støtte for den uerfarne coach og til inspiration for den erfarne. Der er intet at betænke sig på, for forfatterne coacher læreren trygt i dennes forandringsproces. Det er en gennemgående kvalitet i bogen. Også når Lis og Torben Pøhler stiller krav til læreren om professionalitet i enhver situation: *"... det er vigtigt, at du lytter til og forstår, hvis et hjem endnu ikke er i stand til at gøre det, som efter din opfattelse er det optimale... så må du være i stand til at finde andre muligheder for at understøtte eleven"* (s.52), og når de deler ud af deres erfaringer uden løftede pegefingre: *"Tekster skrevet til syvårige, bør ikke præsenteres for en 14-årig, ligesom tekster skrevet til 14-årige ikke bør præsenteres for syvårige. Det sidste*

talesprog, kognitive forudsætninger, forforståelse, viden om skriftsprog, ordafkodning, læsestrategier og håndtering af skrivedskaber. Læseforståelse er ikke et fokusområde for sig, men en faktor i flere af disse. Alle fokusområderne påvirker gensidigt hinanden og samles i kernen, som er mødet mellem elev og tekst, med andre ord den skriftsproglige, meningsskabende proces. Syv af modellens fokusområder er udviklet på baggrund af Ehris interaktive læsemodel³, Chall læseudviklingsmodel⁴ og Bråten's teori om læseforståelse⁵. Områderne 'håndtering af skrivedskaber' og 'skriftsproglig selv vurdering' har forfatterne inddraget, da deres erfaringer har vist, at de også er relevante fokusområder. Dette understreges i mødet med Alexander fra 8. Klasse (kapitel 9).

Hvert fokusområde suppleres med ideer til iagttagelsesfelter, som kan uddybe dialogen, men også som ideer til den efterfølgende undervisning. Målet er, at

Noter

¹Hausstätter, R.S. (2009) *Specialpædagogiske dilemmaer*. Dafolo, Frederikshavn

²Jensen, P.; Jensen, K.B.; Olsen, E.; Sørensen, D. (2004) *Recovery på dansk*. Systime Academic, Århus

³Frost, J. (1997) *Læsepraksis på teoretisk grundlag*. Dansk Psykologisk Forlag, Kbh.

⁴Hansen, H. (1997) *Læseforudsætninger, undervisning af skolens ældste elever*. Den gule serie nr. 59, Landsforeningen for Læsepædagoger, Kbh.

⁵Bråten, I. (2007) *Leseforståelse – læsning i kunnskapssamfunnet – teori og praksis*. Cappelen Akademisk Forlag, Oslo